

De conceptu petrae ecclesiae apud ecclesiologiam byzantinam usque ad Photium.

Dr. Fra A. Guberina.

(Svršetak).

XIV. De fide ut Petra Ecclesiae).

Quidam doctores novae theoriae faventes, dum Christum unicam petram Ecclesiae censent, non semel tamen petram Math. 16—18 nec Christo nec Petro, sed fidei applicant. Vera ratio harum expressionum necnon idea, quam exprimunt, investiganda est.

Apud patres antiarianos, qui sensu consequenti petram Math. 16, 18 de fide intelligunt, diximus quandam intimam connexionem in eorum ideologia inter Petrum fidem profitentem et fidem a Petro professam, extitisse. Haec connexio illius characteris est, ut in eorum conceptione fides et Petrus synonyma sint, sed eo modo, ut sensu litterali Petrus petra Math. 16 18 sit, fides vero qua Petra Ecclesiae a persona Petri et procedat et dependeat. (Cf. p. 12—13).

Idem, sed inverso ordine, de iis auctoribus, qui nunc Christum nunc fidem petram Ecclesiae vocant. In priore sententia comparatio inter Petrum fidem profitentem et fidem a petro professam est, in secunda vero inter Christum Petro fidem revelantem et contentum fidei a Christo Petro revelatae. Cum vero contentum fidei a Christo revelatae omnino cum ipsa persona Christi quadrat, tunc in hac opinione Christus et fides synonyma sunt. Et ita hi auctores, fidem etiam petram vocantes omnino sibi constant in doctrina de Christo ut unica petra Ecclesiae.

Eusebius Caesarensis scribit: »Servator susceptam Ecclesiam perfecit, inque firma et immota petra fidei sua e fundavit: quod se facturum pollicitus erat dicens: Supra petram aedificabo Ecclesiam meam« (23, 694). Theodoretus Cyrensis dicit: »Hoc fundamentum jecit beatus Petrus vel potius ipse Dominus. Cum enim dixisset Petrus: Tu es Christus Filius Dei vivi, dixit Dominus: Super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam. Ne ergo vos denominate ab hominibus« (82, 248—9) S. Cyrillus Alexandrinus Christum »fundamentum et basim incocussam vocat«, dum »petram quasi

denominative nihil aliud quam incocussam et firmissimam discipuli fidem« appellat (75, 865).

Essentiale discrimen est inter sententiam patrum antiarianorum et fautorum recentis theoriae de fide ut petra Ecclesiae. Illa prima Petrum fidem profitentem respicit eumque insimul cum sua professione petram credit, secunda vero Christum fidem Petro revelantem respicit et insimul cum contento revelationis petram putat. Ex hac consideratione duplex ideologia generatur: illa quae Christum et illa quae Petrum petram Ecclesiae credit. Cum vero in sententia traditionali Christus etiam petra Ecclesiae creditur, tunc eam sequentes Petrum qua petram cum Christo qua petra connectunt et e Christo-Petra valorem Petri-Petrae eruunt. »Christus enim vere petra est incocussa: Petrus vero propter petram. Nam Jesus dignitates suas largitur, nec exhauritur: sed quae tribuit, retinet«. (31, 1483) dicit quidam pseudo-Basiliius. Hoc modo etiam S. Augustinus intelligi posset, quia ipse et Petrum petram Ecclesiae putabat (Cf. p. 43—5). Hac optima explicatione sententia traditionalis dualismum ecclesiologicum evitavit, et perfectum monarchismum ecclesiologicum proficitur, quin ullam vim spontaneae exegesi Math. 16 18 intulerit.

Illum dualismum evitare cupiens sententia recens Christum tantum petram credit et a Petro ut petra abstrahit. Petrus titulo et munere pastoris vel clavigeri honoratur. Fides qua petra non ad Petrum sed ad Christum refertur. Et hoc modo quaedam specialis ideologia ecclesiologica formata fuit, in qua Christus tantum *πετρα*, Petrus insimul cum Christo pastor et claviger ecclesiae est. Fides vero ab omnibus auctoribus cujuscumque tendentiae »petra« profitebatur, etsi diverso modo a singulis auctoribus valor et sensus ejus ut petrae concipiebatur. Post iconoclasmum victum et festum »Orthodoxia« introductum fides magis sensu obiectivo ut petra Ecclesiae concipi coepit. Huic sententiae praeprimis ille status psychologicus Byzantinorum post iconoclasmum deletum, de quo locuti sumus, favebat. In hoc statu praeprimis vivus sensus de haeresibus districtis et de infrangibili vi fidei orthodoxae vel melius »Orthodoxiae« eminebat. Orthodoxia non tantum distinctivum verae Ecclesiae, sed etiam ejus stylus, fundamentum, petra devenit. Hanc sententiam praesertim

Photius docebat et inter byzantinos divulgabat. »Super hanc petram... manifestum est enim hae fuisse dicta de confessionis petra divinitatem Christi professa et per eam de universa Ecclesia usque ad ultimos fines apostolorum praedicatione dilatata ac fundata« »in petra verborum Domini fundata est atque firmata Ecclesia« dicit Photius (Cf. p. 57 ss.). Ab hac ideologia Fides ut quodam objectivum elementum praedicatur. Hoc elementum divinitatem Christi profitetur: »in ipso fundata est atque firmata Ecclesia« et per illud etiam Ecclesia petra devenit, id est indestructibilis. Vi hujus fidei »confessionis Divinitatis Christi professa« Ecclesia »haereticos de medio substulit ac silentio et oblivioni tradidit«. Post hanc victoriam nova quasi periodus Ecclesiae incoepit; ejus fundamentum et decor »Orthodoxia« devenit, cujus custos et fons Nova Roma est. »Ita veluti ab excelso quodam et eminentiori loco, fidei fontes orthodoxae **regia urbs** emittit necnon purissimos pietatis latices in cunctos mundi terminos« patriarchas orientales Photius docet. (Cf. p. 53).

Quomodo vero fides petra Ecclesiae fieri possit, nec Photius nec ejus sequaces unquam praecise determinaverunt. Photius ita videtur concepisse ut per fidem Ecclesia indestructibilis evaderet et fides ab Ecclesia orthodoxa conservaretur. Haec sententia novum elementum in conceptione byzantina de petra Ecclesiae inducit; ipsa photiana vocari licet quae decursu temporis in ecclesiologia orthodoxa communis et officialis evasit.

Ex influxu hujus conceptionis forsitan explicari posset, cur a quibusdam auctoribus byzantinis ipse Christus ordinarie petra non vocetur sed archipastor, caput Ecclesiae nominetur. Apud S. Theodorum Studitam Christus non petra, sed caput unitatis hierarchicae habetur (99, 1397, 1140, 1593) ideoque Ille *ἀληθινὸς πρῶτος ἀρχιποιμὴν* Ecclesiae est (ibid.) Hoc praesertim apud Photium ejusque synodum photianam apparet, ubi de Christo ut petra silentium fit, dum sermo est de Christo »summo pastore«, de Petro »primo pastore«, de Sede Romana »potestatem habente universe ligandi atque solvendi«, de Photio »Ecclesiae Dei archipastore,« immo »ecclesiarum fundamento.« (Cf. p. 60 ss.).

In historia ergo ecclesiologiae byzantinae triplex sensus fidei ut petrae Ecclesiae habetur: ille, qui fidem cum Petro connectit, qui cum Christo connectit, et ille qui fidem ut elementum quoddam objectivum considerat. Hic ultimus etiam photianus dici licet vel melius »orthodoxus«, quia eum sibi proprium ecclesiologia orthodoxa fecit.

XV. de influxu novarum opinionum in ecclesiologia orthodoxa creanda.

Puto testimoniis a me allatis satis demonstratum fuisse hanc duplicem ideologiam — apud singulos auctores non aequae evolutam in theologia graecobyzantina extitisse. Nil dubii, quin influxus novarum sententiarum sat fortis in evolutione doctrinae ecclesiologicae fuerint.

Ante schisma hae ambiguae doctrinae in Oriente divulgabantur. Ipsae paulatim animos ad illa quae secutura et factura erunt in Oriente ecclesiastico, praeparabant. Ipsae contulerunt, ut scandalum Photii et Caerularii Orientales fere non scandalizaverit. Si comparisonem instituamus inter has opiniones et doctrinam hodiernam orientalem de Ecclesia, has similitudines invenimus.

1. Circa relationem inter statum et ecclesiam. Doctrina canonis 28. chalc. primatum ecclesiasticum secundum primatum imperialem regulat. Hoc modo auctoritas ecclesiastica auctoritati saeculari subjicitur. Principium caesaropapismi promulgatum est. Hoc jure a canone imperatoribus injuste tributo ipsi eo magis quam juste utebantur. Verum caput ecclesiasticum decursu temporis imperator evasit. Hic caesaropapismus postea in omnes ecclesias a Byzantio dependentes transplantatus est, ita ut hodie elementum laicum in gubernanda ecclesia orthodoxa omnino praevaleat. Hic canon etiam principium nationalismi in Ecclesiam introduxit. Doctrinae hujus canonis inhaerentes, alii etiam populi jure suae libertatis nationalis etiam libertatem ecclesiasticam a throno Conlitano, exigebant. Ecclesia orientalis coepit sese dividi in diversas nationales et autocephales ecclesias, ita, ut totus labor patriarchae Conlitanus, ut ope hujus canonis primatum in orientem ecclesiasticum obtineret, omnino alium effectum pro-

duxerit i. e. tendentiam aliarum nationum, ut sese a jurisdictione »patriarchae oecumenici« magis magisque subtraxerit. (Jugie, Nationalisme et phyletisme dans l'eglise greco-russe, Ec. Or. 1925. p. 326 u.).

2. Diximus illam novam solutionem difficultatis a duplici *πέτρα* Ecclesiae petita periculo ecclesiastico non caruisse. Illa multas falsas opiniones generare poterat et revera genuit, ita:

a) Quoad apostolos. In hac solutione Petrus non *πέτρα* sed *ποιμήν* Ecclesiae putatur, alii apostoli quam maxime extolluntur. Et ipsi, fundamenta, petrae, columnae Ecclesiae sunt. Haec sententia praesertim ad exaggeratam laudem S. Pauli tendit. S. Paulus *προσιάντης τῆς Ἐκκλησίας* dicitur (S. Cyrillus Hier. et Alex.) Eo usque aliquando perventum est, ut primatus romanae sedis cum Paulo plus quam cum Petro connecteretur. In II. sessione concilii ephesini post lectam epistolam papae Coelestini a legato Petro, concilium exclamavit: »Hoc justum iudicium! Novo Paulo Coelestino! (Mansi 4, 1288).

Haec, quae in concilio oecumenico dicuntur, clare docent, quantas radices in mente graeca jam saec. V. haec opinio egerit!

Eutherius Thyanensis et Helladius Tarsensis in sua epistola ad Sixtum II. scribunt: »Immitamini potius et magnum pietatis praeconem Paulum oculum mundi, quem nos ut pignus habere familiaritatis nostrae erga vestram credimus sanctitatem. Civis enim noster existens errore totius orbis extincto, illius apostolicae sedis factus et ornamentum et a Beato Petro dexteram societatis accepit, ut appareret ab utrisque aequam subtilitatem dogmatum custodiri (Mansi V. 897). In his verbis ubinam inter Petrum et Paulum discrimensit?! Si hoc modo relatio mutua apostolorum tractetur, tunc nimis non abest, ut ad hodiernum dogma orientale de omnimoda aequalitate omnium episcoporum perveniat.

b) Quoad notionem unionis ecclesiasticae.
a) Secundum communem sententiam ille in gremio Ecclesiae est, qui cum Petro, Sede Romana unitur; ipso facto ex hac unione sequitur, veram fidem ab eo, qui cum Petro communi-

cat, haberi. Secundum dictas ambiguas sententias ordo facile inverti potest. Cum Petrus tantum una ex petris secundariis Ecclesiae sit, communio cum eo simpliciter non sufficit ad plenam unionem servandam, quia una pars, etsi principalis, tota res non est. Logice in casibus extraordinariis unio eccleastica extra Petrum dari potest. Hoc modo fere omnes orientales tempore schismatis antiocheni rem concipiebant. Coëtanaei vero theologi orthodoxi hoc unanimiter docent. Non pauci eorum affirmant usque ad saec. IX. papam habuisse primatum universalem, sed postea, ipso haeresi correpto, Ecclesiam sese a »praecipua petra« separando, salvatam fuisse, cum multae adhuc petrae, quae defectum petrae principalis reficere potuissent, remansissent. Nobis hic modus cogitandi absurdus videtur, cum impossibile nobis apparet, sedem ut custodem fidei constitutam in haeresim delabi posse; sed si rem in luce hujus sententiae etsi falsae consideramus, nil absurdi et contradictorii invenimus.

β) Si omnes apostoli ad sustentandum aedificium Ecclesiae necessari sunt, idem de sucesoribus eorum dicendum est. Theoria pentarchiae jam in germine est. Ante schisma quinque patriarchae non ut independentes ad invicem credebantur; post schisma vero Ecclesia jam non regimine monarchico, sed oligarchico, immo democratico regi debere, putatur. Hodiernum systema de ecclesiis autocephalis quid sit nisi ulterior evolutio hujus opinionis? Ab hac opinione ad hodiernam doctrinam orthodoxam de concilio oecumenico, ut unica suprema auctoritate ecclesiastica, iter longum non est.

γ) In theoria traditional definitio Petri pro semper et quolibet casu sufficit, in recenti, ut ultima et theologice omni ex parte satisfaciens, non reputatur, nisi sit a concilio oecumenico probata. Historia ecclesiae orientalis optime hanc mentem illustrat. Nulla haeresis ab orientalibus ut definitive condemnata censebatur nisi iudicium conciliare accesserit. Hoc clare patet ex historia concilii ephesini et chalcedonensis. Nestorianismus et eutichianismus Romae solemniter rejecti erant et tamen orientales quantum adlaboraverint, ut huic sententiae etiam concilii oecumenici accederet! In lumine hujus opinionis facillime explicari potest cur patres concilii chalcedonensis voluerint, ut

epistola dogmatica papae Leonis a concilio examinaretur et ab eo approbaretur (Battifol, *Le Siege apostolique*, p. 549 ss.) Haec non demonstrant ab ipsis sententiam papalem obligatoriam non reputatam esse, sed tendentiam animorum orientalium nobis revelant. Possumus dicere carasteristicon ecclesiologiae byzantinae esse: *Inclinationem omnia in Ecclesia concilialiter, non ab uno, regulari.*

δ) Ex huiusmodi conceptu sequi potest vinculum unionis ecclesiasticae non personam auctoritatis sed leges a tota ecclesia latas, esse. Si episcopus canones non observat ab eo sese separare licet, quia episcopus ita agens sese ab universa Ecclesia avulsit, non vero is, qui unionem eum eo rejicit. Aliquando haec principia etiam Romanae Sedi applicantur. Notum est Nicolaum mysticum schisma fecisse simpliciter, quia Leo V. quartum matrimonium contra canones contraxerat, etsi imperator a Roma licentiam obtinuerat; patriarcha enim credebatur non sese ab ecclesia, sed papam imperatoremque separasse.

Episcopi photiani in VIII. concilio generali statuta canonum supremam normam in Ecclesia esse, aperte profitentur. „*Οἱ κανόνες ἄρχουσι καὶ τῶν πατριαρχῶν. Εἰ γοῦν ἔξω τῶν κανόνων ποιούσιν, οὐ στοιχοῦμεν αὐτοῖς*“ ore sui principis Zachariae Chalcedonensis declarant. (Mansi, 16, 378 cf. Jugie, *La primaute* p. 40; *Dogmatica* p. 139)

Vita ecclesiae orientalis historiis, in quibus fideles, etiam sancti, contra episcopos patriarchasque insurgent, quia hi paululum ob pacem Ecclesiae a rigore canonum mere ecclesiasticorum discedebant, abundat (Cf. S. Theodorum relate ad patriarcham Tarasium et electionem Nicephori) Non raro fit in Ecclesia orientali, ut acris proelia inter clerum inferiorem et superiorem orientur. Nullus eorum ad vim auctoritatis vivae ecclesiasticae appellat, sed ad sensum canonum ecclesiasticorum, quibus etiam, eorum opinione, auctoritas viva ecclesiastica parenda est. Hoc modo etiam illa firmissima adhaesio decretis 7 conciliorum oecumenicorum ac si irreformabilia et aeterna essent, explicatur.

c.) Quoad relationem inter Christum et Ecclesiam. Ultima et maximi momenti sequela recentis opinionis est tendentia ad Ecclesiam ut invisibilem concipien-

dam. Si invisibilis Christus (vel Fides) fundamentum Ecclesiae est, facillime ad ideam pervenitur et alias partes Ecclesiae ejusdem specificae naturae ac ejus fundamentum esse. In recte enim concipienda Ecclesia Christus nullo modo fundamentum ejus vocari potest. Fundamentum enim comparisonem cum domo, aedificio supponit; si vero fundamentum aedificii visibilis naturae non est nec aliae partes domus tales esse possunt. Logica consequentia harum considerationum alia esse non potest nisi negatio visibilitatis Ecclesiae. Recens opinio ad invisibilem Christum (vel Fidem) *καθ' ἐξοχήν* applicat *πέτρα* Math. 16, 18, qua visibilis Petrus vocatus est. Hoc suo modo agendi suam inclinationem spiritualisticam clarissime demonstravit.

Exempla hujus periculi jam in eccesiología praephotiana habentur. Saeculo VIII. non pauci theologi byzantini plus minusve centrum unitatis socialis Ecclesiae Christum putabant. S. Tarasium jam citavi. Iterum ad eum redeo, et exemplum offerro ex ejus quodam sermone, quia ille bene mentalitatem eccesiologicam hierarchiae byzantinae s. VIII. expressit; et hoc duplici ex causa 1. quia a supremo capite ecclesiae byzantinae habitus est; 2. quia publice dictus est, praesente quasi tota Constantinopoli. Finis sermonis erat, ut Byzantinis rationes urgentissimas exponeret, quae suadent, ut ecclesia graeca, usque adhuc ab Ecclesia universalis separata, quam prius ad unionem redeat.

Imperatore Leone IV. mortuo 780. Irene ejus uxor loco sui minorennis filii imperio potita est. Patriarcha Paulus, throno abdicato, vita decescit an. 784. Loco ejus Irene simplicem laicum Tarasium nominavit, qui honorem renuebat, sed imperatrix populum appellavit, qui unanimiter Tarasium patriarcham acclamavit. (Teoph. an. 6277, Mig. 108, 924 ss.)

Immediate post hanc acclamationem Tarasius rostrum ascendit et dictum sermonem habuit, cujus tenor hic fuit:

Omnis boni procuratores, defensores verae fidei et Ecclesiae, imperatores nostri jusserunt me pontificem in eorum urbe esse. Ego meam indignitatem cognoscens necnon onus mihi imponendum meas vires superare hanc dignitatem renuebam. Imperatores judicium vestrum petierunt et acclamantes me elegistis. Timeo consentire vestro voto in mente habens tam

magni et sancti viri Pauli verba »Ne, cum aliis praedicavero, ipse reprobus efficiar« (I. Cr. 9, 27) Timeo adhuc cum Ecclesiam quae »in petram Christum Deum nostrum fundata est« nunc divisam esse videam, et ita, ut nos diverse circa fidem sentiamus (iconophili et iconomachi), conreligiosi vero nostri in Oriente sua fide a nobis differant et cum occidentalibus conveniant. Hoc modo nos separati ab Oriente et Occidente sumus et ab eis anathemate plectimur. Sed »dira prorsus res anathema, quod scilicet hominem a Deo longius fugat et in tenebras citeriores abducens a regno coelorum expellit«.

»Ecclesiae lex et institutum nec litem nec contentionem cognovit, sed quae admodum unum baptisma, unamque fidem confiteri amat, ita et concordiam atque consensum in caeteris rebus ecclesiasticis exposcit.«

»Nihil Deo gratius jucundiusque quam si uniti in unam et catholicam Ecclesiam conveniamus ut in symbolo profiteamur. Propterea a piis imperatoribus petimus ut concilium oecumenicum celebretur ut videlicet nos, qui unius Dei sumus, unum etiam fiamus, qui Trinitati uniti atque unanimes cultusque ejusdem, qui unius capituli Christi scilicet nostri unum corpus probe connexum atque cohaerens, qui veritatis eadem prorsus sentientes atque praedicantes, et e contrario nulla prorsus contentio atque dissensio inter nos intercedat, ut Dei pax, quae omnem intellectum exsuperat, nos omnes custodiat. Si imperatores meo desiderio consentiant, honorem patriarchalem accepturus sum; sin vero, oboedientiam non praesto, ne anathemati subiciar et in ultimo iudicio ut damnationem evadam (Theophanes, l. c.)

Tunc Tarasius responsum populi exquirat et omnes concilium cogendum decreverunt.

Punctum centrale hujus sermonis est: omnino restituenda est unio cum aliis ecclesiis idque per concilium generale. Illud veram doctrinam definiet et haec vinculum unionis omnium christianorum erit. Ecclesia cognoscit »unum baptisma unamque fidem... ita et concordiam atque consensum in caeteris rebus ecclesiasticis exposcit«.

Nulla allusio ad unitatem sociale per Sedem Romanam (»Petra« Math. 16, 18 Christus est.)

Nullum periculum in illicitum modum spiritualiter concipiendae Ecclesiae labendi habetur si Christus ejus caput vocatur, quia cuilibet societati etiam per alium praesidere potest. In nostro casu invisibilis Christus visibili Ecclesiae per papam visibilem praeest. Christus etiam recte vocari potest fundamentum fidei nostrae vel caput corporis mystici Ecclesiae quia utrumque, ut ejus caput et fundamentum invisibile est. Haec est etiam ratio cur a S. Paulo Christus non vocetur fundamentum simpliciter Ecclesiae, sed Fidei vel melius totius oeconomiae divinae et caput mysticum Ecclesiae.

Conclusio.

Istae ergo sunt sequelae ultimae, quae hodie ab orientalibus docentur. Principia vero earum jam saec. VI. magna ex parte mentes byzantinas occuparunt. Hae opiniones eo magis divulgabantur, cum a doctoribus maximae auctoritatis apud orientales professae fuissent (S. Basilius, S. Cyrillus Alex.) Sicut hi sancti ita etiam multi alii theologi byzantini has doctrinas sensu heterodoxo non intellexerunt. Sed tamen nunquam obliviscendum est, principia, quae semel mentem possederunt, singulis in casibus ad ultimam et extremam conclusionem procedere, quin tamen ipse auctor putasset quaestioni, connexae cum ea, de qua immediate loquitur, totam vim verborum tribuere. Nobis nullam seriam difficultatem supracitata verba synodi ephesinae vel episcoporum Ciliciae creant, cum haec scribentes vel pronuntiantes sub influxu doctrinae de multiplici fundamento ex una parte essent, ex altera bene intelligerent, quanti de Ecclesia romana S. Paulus meritis fuissent. In hac animi dispositione istiusmodi expressiones facillime pronuntiantur, quin revera affirmari voluerit, Sedem Romanam ideo Christi Ecclesiae praesidere, quia eam Paulus fundavit. Alii autem postea in condicionibus, in quibus vivunt, volentes suum statum unioni cum Roma non faventem justificare, facillime sententias, ab eorum auctoribus catholice intellectas, suo heterodoxo modo concipiunt et ita quasi subitanea adhaesio Orientis schismati Photii et Caerularii explicari potest.¹⁰

Haec dissertatio est non tantum historici, sed etiam theologici characteris. Cum vero theologia historiae contradicere non possit, timeo ne quis me heterodoxiae accuset

et eo ipso totam thesim et documenta a me allata falsa declarat. Doctrina catholica in concilio vaticano definita, docet Matth. 16, 18, directe et immediate personam Petri respicere. Hanc doctrinam Ecclesia e sua traditione hausit. Insuper Ecclesia sententiam modernistarum, qui docent, ss. Patres aequae ac alios mortales iudicandos esse, reicit. Cuidam videri posset, thesim in hoc libello propugnata hoc errore laborare. Errore etiam contra infallibilitatem traditionis laborare cum ecclesiologyam graeco-byzantinam a traditione deviasse doceat et *πέτρα* Matth. 16, 18, non de Petro intellexisse, quod Ecclesia in concilio vaticano docet. Alius error videri posset, me affirmare quosdam illustrissimos patres ac doctores ut s. Basilium, Cyrillum Alexandrinum, Joannem Damascenum, Theodorum Studitam in omnibus partibus cum doctrina vaticana non consentire. Ideo nonnulli objicere possent a me eadem regula critica sanctos patres ac alios scientificos mensurari.

Tamen in animo meo maxime persuasum habeo a doctrina huius dissertationis minime laedi doctrinam ecclesiasticam de infallibilitate traditionis nec non auctoritate ss. patrum.

1. Ante omnia prae oculis habendum est, a me nullo modo affirmari patres vel doctores antiquos communiter vel maiori ex parte negasse vel attenuasse primatum reale jurisdictionis s. Petri et eius successorum in universam Ecclesiam. Affirmare et demonstrare tantum intendo quosdam patres ultimam rationem constitutionis ecclesiasticae considerantes, Christum immum fundamentum esse credidisse et hac opinione imbutos suae doctrinae difficultatem in Matth. 16, 18, invenisse, qua ut sese liberarent hunc textum de Petro non explicasse. Ideo in hac suppositione auctoritas theologica patrum non laeditur, quia illi patres, dum ita procedunt, non sunt testes traditionis, sed viri scientiae, in qua sancti patres iisdem legibus ac alii scientifici subiacent. Verum est omnino omnes theologos etiam ut viros scientiae theologicae errare non posse, sed tantum si suam sententiam exhibent ut doctrinam Ecclesiae. Si vero ut suam privatam opinionem tradunt, tunc errare possunt et revera non semel erraverunt. Relate ad hoc in nostro casu duo facta verificari possunt a) Maior pars patrum universalis Ecclesiae Matth. 16, 18, de Petro intellexit. Tantum quidam patres et doctores cujus-

dam determinitae partis Ecclesiae oecumenicae (graeco-byzantinae) in hac re errarunt. Contra hanc specialem opinionem theologiae scientificae graeco-byzantinae, theologi latini, syri, armeni eorumque liturgiae, necnon ipsa liturgia byzantina stabant b) Etiam illi patres, qui novis idaeis adhaerent, eas ut doctrinam fidei non propugnant sed ut propriam opinionem. Quod clarissime apud s. Cyrillum Alexandrinum apparet necnon ex eo, quod hi auctores quandoque etiam de Petro ut *πέτρα* Ecclesiae sensu vaticano loquuntur. In posteriori aetate revera secerni potest a quibusdam hanc opinionem ut doctrinam Ecclesiae tradi, sed non est obliviscendum hac aetate in ecclesia byzantina spiritum schismaticum et antiromanum jam praevaluisse.

Quod vero attinet secundam difficultatem scilicet, a me quosdam illustrissimos patres aequae ac alios mortales fallibiles judicari, haec sunt distinguenda: Ecclesia revera quosdam patres ac doctores non tantum ut testes traditionis sed etiam ut exploratores scientiae theologiae magis exaltavit et quasi lucernas et magistros in cognoscenda vera doctrina Ecclesiae declaravit. Tales sunt ex gr. s. Augustinus, s. Cyrillus Alexandrinus, s. Joannes Damascenus. Sed sciendum est ab Ecclesia totam doctrinam horum doctorum, a qua sine gravi ratione dissentire non liceret ut magistram et lucernam aliis declaratam non esse, sed tantum quandam specialem quaestionem. Sic doctrinam s. Augustini de gratia Ecclesia omnibus aliis praefert et eum »doctorem gratiae« vocat. S. Cyrilli doctrinam de hypostatica unione Ecclesia ab errore immunem credit, non vero totum eius systema christologicum, eo minus ecclesiologicum. S. Joannes Damascenus speciali laurea in doctrina iconologica ab Ecclesia in VII. concilio oecumenico coronatus est. In aliis doctrinis theologicis infallibilis Ecclesia his patribus maiorem auctoritatem, ea quam alii possident, nunquam attribuit. Nullus autem pater vel doctor in hac dissertatione allatus ut magister in doctrina ecclesiologica unquam ab Ecclesia proclamatus vel creditus fuit.